

نقد و بررسی اطلس جنگ:

اشاره:

تاکنون دو نمونه اطلس جنگ ایران و عراق از سوی سپاه و ارتش منتشر شده است. گروه مشاورین جوان بنیاد حفظ آثار و ارزش‌های دفاع مقدس در یک بررسی تطبیقی آمار و اطلاعات ارائه شده در دو اطلس سپاه و ارتش را بررسی کرده‌اند. برادر ارجمند سردار باقرزاده در جلسه حضوری با انتشار این بررسی در فصلنامه نگین موافقت کردند. ضمن تشکر از ایشان، فصلنامه آمادگی دارد در این زمینه نقد یا هرگونه تحلیل، گزارش و نظری را منعکس نماید.

همچنین مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ سپاه "اطلس نبردهای ماندگار" منتشره از سوی نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران، را به طور اجمالی بررسی کرده است که در ادامه به آن اشاره می‌شود.

مقایسه تطبیقی اطلس ارتش و سپاه

گروه مشاورین جوان در بنیاد حفظ آثار و ارزش‌های دفاع مقدس

نام عملیات:	اطلس سپاه	اطلس ارتش
نصر	- استعداد نیروهای سپاهی: ۳ گروهان - عقب‌نشینی ارتش بدون برنامه بود و منجر به از دست دادن غنائم شد و نیروهای خط اول که از سپاه و دانشجویان پیرو خط امام بودند، به محاصره دشمن درآمدند و بسیاری از آنها به شهادت رسیدند. - انهدام تانک: ۵۵	- استعداد نیروهای سپاهی: ۱ گردان و ۱ گروهان - با تدبیر شجاعانه دستور عقب‌نشینی داده شد، به همین جهت از تلفات و ادامه حرکت عراق ممانعت به عمل آمد. - ۷۰ نفر از دانشجویان که به محاصره سپاه عراق درآمدند به شهادت رسیدند. - انهدام تانک: ۴۵ نظریه: در اطلس ارتش اسمی از شهید علم‌الهدی فرمانده سپاه هویزه به میان نیامده ولی اشاره‌ای به شهادت دانشجویان شده است.
توکل	- طرح ریزی عملیات در ۱۳۵۹/۸/۳	- طرح ریزی عملیات در ۱۳۵۹/۸/۲۰
ضربت ذوالفقار	- غنیمت تانک: ۲۱ - انهدام تانک: ۴۶ نظریه: در اطلس سپاه به شهادت شهید خوارزمی اشاره نشده است.	- غنیمت تانک: ۱۳ - انهدام تانک: ۴۰
فرماندهی کل قوا	- این عملیات تلویحاً حامل این پیام بود که پس از حذف بنی صدر، سپاه به تنهایی آماده ادامه جنگ است. - انهدام تانک: ۳۰ - غنیمت تانک: ۱۵ - تعداد کشته و مجروح: ۲۲۰ - تعداد اسیر: ۳۰۰	- انهدام تانک: ۱۲ - غنیمت تانک: ۱۰ - تعداد اسیر: ۲۹۸ - تعداد کشته و مجروح: ۳۲۰

نام عملیات:	اطلس سپاه	اطلس ارتش
ثامن الاثمه	این عملیات را سپاه طرح ریزی کرد و با فرماندهی مشترک سپاه و ارتش به اجرا درآمد. - تعداد کشته و مجروح: ۱۵۰۰ - انهدام تانک: ۹۰ - غنیمت تانک: ۷۴	- طراحی و فرماندهی و اجرای این عملیات توسط نیروهای زمینی ارتش با شرکت و همکاری یگان‌هایی از سپاه صورت گرفت. - تعداد اسیر: ۱۶۵۶ - تعداد کشته و مجروح: ۳۰۰۰ - انهدام هواپیما: ۳ - انهدام هلی کوپتر: ۱ - انهدام تانک: ۵۰ - غنیمت تانک: ۱۰۰
محمد رسول الله (ص)	- تعداد کشته و مجروح: ۵۵۰۰ - تعداد اسیر: ۱۹۱ - انهدام تانک: ۴ - انهدام توپخانه: ۱۵	- تعداد مجروح و کشته: ۱۰۰۰ - تعداد اسیر: ۱۹۱ - انهدام تانک: ۲ - انهدام توپخانه: ۱۰
مطلع الفجر		در اطلس ارتش هیچ‌گونه اشاره‌ای به نیروهای سپاه و به شهادت رسیدن شهید غلامعلی پیچک فرمانده محور تنگه کورک نشده است.
مسلم ابن عقیل	- تعداد اسیر: ۳۴ - تعداد کشته و مجروح: ۱۰۰۰ - انهدام تانک: ۲۵ - غنیمت تانک: ۱۵	- تعداد اسیر: ۳۲۵ - کشته و مجروح: ۳۰۰۰ - انهدام تانک: ۱۵ - غنیمت تانک: ۶
والفجر ۳	- تعداد کشته: ۱۰۰۰۰ - تعداد اسیر: ۵۰۹ - انهدام تانک: ۲۰۰	- اشاره به عدم هماهنگی نیروهای اطلاعات لشکر تارالله سپاه در تبادل اطلاعات - پای کار نیامدن سپاه در مانور مشترک به طوری که اعزام نیرو در منطقه تا لحظاتی قبل از شروع تک ادامه یابد. - تعداد اسیر: ۴۰۰ - تعداد کشته و مجروح: ۵۰۰۰ - انهدام تانک: ۱۵۰ نظریه: در اطلس ارتش به تصرف کله قندی توسط لشکر ۲۷ محمد رسول الله (ص) اشاره نشده است.
عاشورا	- طراحی و فرماندهی توسط سپاه و با مشارکت ارتش - تعداد اسیر: ۱۹۰ - انهدام تانک: ۵ نظریه: در اطلس سپاه به شهادت شهید اقارب پرست اشاره نشده است.	- طراحی عملیات به صورت مشترک در قرارگاه نجف و سلمان صورت گرفت. - تعداد اسیر: ۱۸۰ - انهدام تانک: ۷۰ - انهدام هواپیما: ۳ - انهدام هلی کوپتر: ۲ - انهدام نفربر: ۲۵

نام عملیات:	اطلس سپاه	اطلس ارتش
کربلای ۱	-انهدام تانک: ۱۱۰ -غنیمت تانک: ۶۹	-انهدام تانک: ۷۰ -غنیمت تانک: ۴۰ -انهدام نفربر: ۴۰ -غنیمت نفربر: ۲۵
کربلای ۶		- اشاره به اصرار سپاه به اجرای عملیات های مستقل بعد از عملیات بیت المقدس -انهدام هواپیما: ۱۳ -انهدام هلی کوپتر: ۲
رمضان	-انهدام تانک: ۱۰۷۰ نظریه: در اطلس سپاه به شهادت سرلشکر حسین فرجادی اشاره نشده است.	-انهدام تانک: ۴۵ -انهدام نفربر: ۲۰۰ -انهدام هواپیما: ۱۴ -انهدام هلی کوپتر: ۲ نظریه: نتیجه گیری عملیات در اطلس ارتش با اطلس سپاه متفاوت است.
والفجر مقدماتی	-علت شکست: مقاومت شدید دشمن در محور عملیاتی و وجود ناهماهنگی باعث بازگشت نیروهای خودی به مواضع قبلی گردید.	-علت شکست: عدم توجه به ملاحظات و حقایق تاکتیکی مطرح شده توسط ارتش از سوی ستاد مشترک
والفجر ۱	-تعداد کشته و زخمی: ۸۵۰۰ -انهدام تانک: ۹۸ نظریه: در اطلس سپاه عدم اشاره به شهادت سرلشکر فرهاد ادهمی اشاره نشده است.	-تعداد کشته و مجروح: ۴۰۰۰ -انهدام تانک: ۵۰ -غنیمت تانک: ۵۰
خیبر	-تعداد اسیر: ۱۱۴۰ -تعداد کشته و زخمی: ۱۵۰۰۰	-تعداد کشته و زخمی: ۱۳۰۰۰ -اسیر: ۱۰۰۰ نظریه: در اطلس ارتش به شهادت سردار حاج محمدابراهیم همت اشاره نشده است.
بدر	-تعداد کشته و زخمی: ۱۰۰۰ -تعداد اسیر: ۳۲۰۰ -انهدام تانک: ۲۵۰ -انهدام هلی کوپتر: ۴ -انهدام توپ: ۱۵	-کشته و زخمی: ۱۲۰۰۰ -تعداد اسیر: ۳۰۰۰ -انهدام تانک: ۱۰۰ -انهدام هلی کوپتر: ۳ -انهدام توپخانه: ۵۵
والفجر ۲	-وسعت منطقه آزاد شده: ۱۷۰ کیلومتر -تعداد اسیر: ۱۶۴ -انهدام هواپیما: ۵ -انهدام تانک و نفربر: ۴۰	-وسعت منطقه آزاد شده: ۲۰۰ کیلومتر -تعداد اسیر: ۱۵۰ -انهدام هواپیما: ۶ -انهدام تانک و نفربر: تعداد زیاد

نام عملیات:	اطلس سپاه	اطلس ارتش
کربلای ۵	- تعداد کشته و مجروح: ۹۰۰۰۰ - انهدام توپخانه: ۱۸۰	- تعداد کشته و مجروح: ۵۴۰۰ - انهدام توپخانه: ۲۹۰
تکمیلی کربلای ۵	- انهدام تانک و نفربر: ۷۰	- انهدام تانک و نفربر: ۱۰۰
والفجر ۸	- وسعت منطقه آزاد شده: ۶۰۰ کیلومتر مربع - تعداد اسیر: ۲۰۱۵ - تعداد کشته و زخمی: ۵۰۰۰۰ - انهدام تانک و نفربر: ۵۴۰ - غنیمت تانک و نفربر: ۹۵ - انهدام توپخانه: ۲۰ - غنیمت توپخانه: ۲۰ - انهدام هواپیما: ۴۵ - انهدام هلی کوپتر: ۵ نظریه: در اطلس سپاه در محور فاو نامی از ارتش نیامده است.	- در محور فاو نیروهای ارتش شامل یگان های نصب پل و... به همراه ۵۰ گردان توپخانه - وسعت منطقه آزاد شده: ۷۷۰ کیلومتر از خاک عراق و ۳۰ کیلومتر مربع از خاک میهن - تعداد اسیر: ۲۵۰۰ - تعداد کشته و مجروح: ۴۲۰۰۰ - انهدام تانک: ۶۰۰ - غنیمت تانک: ۱۲ - غنیمت توپخانه: ۱۷۰ - انهدام توپخانه: ۲۰۰ - انهدام هواپیما: ۷۰ - انهدام هلی کوپتر: ۱۰
قادر	- شروع عملیات: ۱۳۶۴/۴/۲۴ - پایان عملیات: ۱۳۶۴/۶/۱۸ - تعداد کشته و زخمی: ۱۹۰۰ - انهدام هواپیما: ۱ - انهدام هلی کوپتر: ۱	- شروع عملیات: ۱۳۶۴/۴/۲۳ - پایان عملیات: ۱۳۶۴/۵/۱۸ - تعداد کشته و زخمی: ۱۲۵۰ - انهدام هواپیما: ۳ - انهدام هلی کوپتر: ۱
کربلای ۷	نظریه: در اطلس سپاه به شهادت سرلشکر ناصر یارقلی اشاره نشده است.	
والفجر ۴	- تعداد کشته و زخمی: ۱۸۰۰۰ - تعداد اسیر: ۷۸۵ - انهدام هواپیما: ۳ - انهدام هلی کوپتر: ۵ - انهدام تانک و نفربر: ۳۵	- تعداد کشته و زخمی: ۵۰۰۰ - تعداد اسیر: ۹۰۵ - انهدام هواپیما: ۱۲ - انهدام هلی کوپتر: ۵ - انهدام تانک و نفربر: ۸۵ نظریه: در اطلس ارتش به شهادت علیرضا رضایی فرمانده قرارگاه حمزه سیدالشهدا اشاره نشده است.
والفجر ۱۰	- انهدام توپخانه: ۶۰ - غنیمت توپخانه: ۱۰۰	- انهدام توپخانه: ۷۳ - غنیمت توپخانه: ۱۱۵
مرصاد	- فرماندهی عملیات توسط سپاه و پشتیبانی توسط هوانیروز ارتش	- طراحی توسط نیروهای ایرانی و پشتیبانی هوایی نیروی هوایی

مروری کوتاه بر اطلس نبردهای ماندگار

مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ سپاه

در این صفحه آمده است: لشکر ۵ مکانیزه و ۳۰ زرهی عراق به طرف خرمشهر حمله کردند. لیکن چنین نبود، بلکه در ۳۱ شهریور ۱۳۵۹ فقط تیپ‌های ۶ و ۲۶ زرهی و تیپ ۳۱ نیروی مخصوص عراق به خرمشهر حمله کردند. در روزهای بعد نیز تیپ‌های دیگری همچون ۳۳ نیروی مخصوص، ۱۵ مکانیزه، ۴۴ پیاده، ۴۹ پیاده و ... به جمع مهاجمان به این شهر اضافه شدند. در این میان فقط تیپ ۲۶ متعلق به لشکر ۵ مکانیزه بود که آن هم تحت امر لشکر ۳ قرار داشت. لشکر ۵ مأمور پیشروی از سمت کوشک و طلائی به طرف اهواز بود. در این صفحه همچنین آمده است:

"یگان‌هایی از لشکر ۹۲ ارتش از جمله گردان ۱۵۱ دژ به همراه عناصری [!!] از سپاه پاسداران و نیروهای داوطلب مردمی در مقابل حمله دشمن مقاومت می‌کردند."

اما واقعیت آن است که هنگام هجوم عراقی‌ها به خرمشهر، عمده قوای ارتش حاضر در این منطقه گردان دژ بود که آن هم در دو سه روز ابتدای جنگ متلاشی شد. آن نیرویی که ۳۴ روز در برابر دشمن مقاومت کرد جوانان حزب الهی خرمشهر، پاسداران، ژاندارمری و تعدادی از تکاوران دریایی پایگاه خرمشهر بودند که بعداً نیروهای از سایر شهرها و نیز دانشگاه افسری به آنان اضافه شدند.

صفحه ۲۲: هجوم دشمن در محور چزابه

در این صفحه چنین درج شده است: "هنگام حمله دشمن از چزابه، تیپ ۳۳ لشکر ۹۲ اجرای عملیات تأخیری موجب شد عراق ضمن قبول تلفات و ضایعات بسیار از دست‌یابی به اهداف اصلی و یا تمامی اهداف تعیین شده بازمانده و در مواضع نامناسب زمین‌گیر شود."

گفتنی است که تیپ ۳ که مأموریت حفاظت از تنگه چزابه را داشت با هجوم عراق سریعاً عقب‌نشینی کرد و تنها عده‌ای از پاسداران و نیروهای مرزی ژاندارمری بودند که با مقاومت خود موفق شدند برای مدت کوتاهی حرکت دشمن را متوقف کنند. در این صفحه همچنین ادعا شده که عقب‌نشینی قوای مهاجم عراقی در ۱۳۵۹/۷/۹ از محور حمیدیه - سوسنگرد در پی تدبیر اتخاذ شده مبنی بر استقرار گروه رزمی ۱۴۸ لشکر ۷۷ خراسان و عملیات گروه چمران انجام شده است.

اطلس نبردهای ماندگار، عنوان جدیدترین اثر نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی درباره تاریخ دفاع مقدس است. از آنجا که این اطلس را یکی از سازمان‌های اصلی نظامی حاضر در صحنه‌های نبرد منتشر کرده است، ضروری بود با دقت نظر، و سواس و تحقیقات همه‌جانبه و علمی تدوین و تنظیم می‌شد تا به عنوان مرجعی معتبر و غیر قابل‌خداشه مورد استفاده و استناد مراکز و محققان مختلف قرار می‌گرفت. بدیهی است که اولاً جنگ تحمیلی و دفاع مقدس نباید از زاویه تنگ سازمانی نگریسته شود، بلکه باید تمام ابعاد و عوامل مؤثر در آن مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد تا حقایق جنگ و دستاوردهای آن دستخوش تحریف نگردد. ثانیاً به جای دگرگون جلوه دادن واقعیات، لازم است دستاوردهای مهم جنگ و نقاط قوت آن که حاصل تلاش و از جان‌گذشتگی همه رزمندگان و همت بلند همه تلاش‌گران این میدان بوده، برجسته و مطرح شود تا هم‌الگو دهی آن امکان‌پذیر باشد و هم‌قدر و منزلت کسانی که برای حفظ، ارتقا و پویایی ارتش خون‌دل خوردند محفوظ بماند و هم برای کسانی که در این عرصه بی‌تفاوت بودند، انگیزه‌بخش باشد. ثالثاً انتشار مطالب خلاف واقع بی‌اعتمادی محققان و خوانندگان کتاب و حتی بی‌اعتنایی آنان به سخن درست دیگران و سایر آثار رانیز در پی خواهد داشت.

به هر تقدیر، مانگیزه دست‌اندرکاران تهیه اطلس نبردهای ماندگار را به دیده مثبت می‌نگریم و امیدواریم موارد خلاف واقع، به دلیل بی‌اطلاعی آنان بوده باشد که لازم است این موارد را به نحو مقتضی اصلاح نمایند.

اگرچه در پیشگفتار این اطلس بر دقت در حفظ امانت و رعایت صحت آنچه به وقوع پیوسته تأکید شده است، لیکن در بسیاری از موارد به این مهم توجه نشده است؛ طوری که در بررسی اجمالی کتاب موارد متعددی از اطلاعات غلط، کتمان حقایق، تحریف واقعیات و تحلیل‌های نادرست مشهود است. در ادامه فقط به نمونه‌هایی از این موارد اشاره می‌شود.

شرح هجوم دشمن و عملیات خودی

صفحه ۲۱: هجوم دشمن در محور خرمشهر

در حالی که این عملیات با همت ۲۸ تن از پاسداران اهواز با فرماندهی شهید غیور اصلی، پشتیبانی یک گروهان از تیپ ۳ لشکر ۹۲ و پوشش هوایی هوانیروز ارتش انجام شد.

صفحه ۲۴: هجوم دشمن در محور شوش و دزفول

در این صفحه آمده است که هنگام هجوم دشمن در منطقه غرب دزفول و شوش یگان‌های لشکر ۹۲ ارتش عملیات تأخیری انجام دادند و توانستند پیشروی دشمن را از خط مرزی تا کرخه به مدت ۶ روز به تأخیر اندازند و در روز هفتم نبرد قسمتی از یگان‌های این لشکر به شرق کرخه عقب‌نشینی کردند و دشمن رادر غرب کرخه متوقف کردند. در واقع، با هجوم عراق، تیپ ۲ زرهی لشکر ۹۲ ارتش که در محور عین‌خوش مستقر بود، سریعاً به شرق پل نادری عقب‌نشینی کرد که باتلاش برخی فرماندهان سپاهی حاضر در منطقه، این تیپ جلو آمد و در صحنه نبرد حضور یافت، ولی مجدداً عقب‌نشینی کرد. از سوی دیگر، تیپ ۳۷ شیراز حدود یک هفته در محور فکه مقاومت کرد و تنها به دلیل اینکه با عقب‌نشینی تیپ ۲ و در پی آن اشغال سه راهی قهوه‌خانه به دست قوای عراق عقبه‌اش بسته شد، عقب‌نشینی کرد.

صفحه ۳۷: عملیات نصر

در این صفحه عقب‌نشینی لشکر ۱۶ زرهی قزوین در عملیات ۱۳۵۹۱۰/۱۵ (نصر) را که با فرماندهی ارتش در جنوب کرخه کور انجام شد، مبتنی بر تدبیر شجاعانه ادا دانسته شده و آمده است که در این عملیات حدود ۷۰ تن از دانشجویان پیرو خط امام که در گردان سپاه سازمان یافته بودند، به محاصره عراقی‌ها درآمدند و به شهادت رسیدند. در این صفحه توضیح داده نشده که چرا این دانشجویان به محاصره عراقی‌ها درآمدند. آیا جز این است که عقب‌نشینی لشکر ۱۶ زرهی که گفته شده بر اساس تدبیر شجاعانه صورت گرفت، به نیروهای پاسدار و دانشجویان که نقش سپر دفاعی آنها را ایفا می‌کردند، اطلاع داده نشد و موجب گردید این عزیزان به محاصره افتاده و به شهادت برسند.

صفحه ۶۲: عملیات ثامن الائمه (ع)

در این صفحه با اشاره به فرمان حضرت امام خمینی برای شکستن حصر آبادان آمده است:
قرارگاه مقدم نیروی زمینی ارتش در اهواز در خردادماه ۱۳۶۰ طرح عملیاتی ضربت را پیرو فرمان صادره رهبر کبیر انقلاب اسلامی تهیه و

مأموریت اجرای آن به لشکر ۷۷ واگذار گردید. طرح مذکور پس از بازبینی در ۱۵ شهریور ۱۳۶۰ به قرارگاه ارسال و نهایتاً در ۱۳۶۰/۶/۲۶ طرح نهایی تصویب و برای اجرا به لشکر ابلاغ شد. عملیات ثامن الائمه (ع) در ۵ مهر ۱۳۶۰ آغاز و در تاریخ ۱۳۶۰/۸/۱۰ بعد از ۶ روز نبرد موفقیت آمیز به پایان رسید... از نکات قابل توجه در این عملیات، طراحی کلاسیک و انجام پیش‌بینی‌های مورد نیاز در تمام زمینه‌ها بود... ۵ روز بعد از این عملیات فرماندهان عالی رتبه ایران هنگام بازگشت به تهران بر اثر سقوط هواپیما به شهادت رسیدند.

دو نکته در خصوص این عملیات حائز اهمیت است که متأسفانه در این صفحه نادیده گرفته شده است:

۱. سپاه پاسداران طرح ریزی عملیات برای شکستن حصر آبادان را از فروردین ۱۳۶۰ آغاز کرد و در خردادماه همان سال طرح تهیه شده به تصویب شورای عالی دفاع رسید اما به سبب مشکلاتی که وجود داشت، اجرای آن تا شهریورماه مسکوت ماند. از اوایل شهریوربار دیگر مقدمات اجرای عملیات فراهم و طرح به واحدهای عملیاتی ابلاغ شد. ۲. یکی از عوامل مؤثر در پیروزی عملیات ثامن الائمه (ع) تهیه طرح آن توسط سپاه به همراه به کارگیری نیروهای مردمی و سپاهی بود، نه فقط طراحی کلاسیک. اگر چنین بود عملیات‌های قبلی که با چنین اندیشه‌ای انجام شد، از جمله عملیات ۱۳۵۹۷/۳۳ پل نادری، عملیات ۱۳۵۹۱۰/۸۵ نصر، عملیات ۱۳۵۹۱۰/۲۰ توکل باید به پیروزی می‌انجامید. همچنین یادآوری می‌شود که عملیات ثامن الائمه (ع) طی دو روز انجام شد. روز ۵ مهر قسمتی از جبهه فیاضیه و نیز جبهه دارخوین و پل قصبه آزاد شد. در روز ۶ مهر منطقه میانی و نهایتاً پل حفار به تصرف رزمندگان ایران درآمد. همچنین، هواپیمای حامل پنج تن از فرماندهان ارتش و سپاه در روز بعد از پیروزی عملیات، در ۱۳۶۰/۸/۷ سقوط کرد.

صفحه ۹۴: عملیات خبیر

در این صفحه پس از اشاره به طراحی‌های اولیه عملیات خبیر، در تشریح این عملیات تنها آمده است که قرارگاه کربلا با ۱۲ لشکر (۶ لشکر از ارتش و ۶ لشکر از سپاه) از محور طلائی و محور زید و شلمچه وارد عمل شدند که نبردی سنگین و بسیار دشوار در ۸ روز و در منطقه‌ای نامناسب صورت پذیرفت. اما در مورد عملیات خبیر واقعیت چنین است:

۱. در این عملیات از سپاه ۷ لشکر و ۹ تیپ مستقل و از ارتش ۶ لشکر و ۱ تیپ مستقل شرکت داشتند.

۲. قرارگاه نجف با فرماندهی سپاه در محور هورالهوریزه وارد عمل شد و با تحمل یکی از سخت‌ترین نبردها در طلائییه و جزایر مجنون (حدود ۲۰ روز)، موفق شد این جزایر را تصرف کند.

۳. قرارگاه کربلا با فرماندهی ارتش در محور زید عمل کرد که در همان ساعات اولیه متوقف شد و بدون اینکه به کمترین موفقیتی دست یابد، یگان‌هایش را به مواضع قبلی بازگرداند.

صفحه ۱۱۳: عملیات والفجر ۸

در شرح عملیات والفجر ۸ بدون اشاره به هویت و سازمان نیروهای عمل‌کننده و تنها با ذکر یورش نیروهای غواص و قایق‌سوار به دشمن در محور فاو، از فعالیت نیروهای ارتش با پشتیبانی آتش گسترده ۵۰ گردان؟! توپخانه ارتش یاد شده است. در ادامه نیز آمده است:

"در محور دوم در منطقه شلمچه تک پشتیبانی محدودی توسط سپاه و در محور سوم از شلمچه تا کوشک در امتداد ۵۰ کیلومتری خط جبهه بیش از ۵ لشکر ارتش یک تک پشتیبانی مهم و عملیات انتحاری بسیار بزرگ را به نمایش گذاشتند."

در این صفحه خیلی تلاش شده که با چشم‌پوشی از حضور گسترده (۱۴۰ گردان) نیروی بسیجی و سپاهی و نیز نادیده گرفتن طراحی و فرماندهی عملیات با همت فرماندهان سپاه پاسداران، موفقیت در عملیات والفجر ۸ را حاصل عملیات گسترده؟! ارتش در حد فاصل شلمچه تا کوشک قلمداد کند.

صفحه ۱۵۴: عملیات مرصاد

در شرح عملیات مرصاد در این کتاب آمده است:

نیروهای ایرانی با استفاده از موقعیت مناسب عملیات آفندی مرصاد را با رمز یا صاحب‌الزمان (عج) ادراک‌کنی طراحی کرده و در حالی که نیروی هوایی با بالگردهای نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران به فرماندهی سپهد علی صیادشیرازی ستون خودرویی را در جاده اسلام‌آباد به طرف کرمانشاه در تنگه چهارزیر (مرصاد) مورد هجوم قرار داد و تقریباً نابود ساختند، یگان‌های زمینی از طرف ایلام و کرمانشاه ستون ماشینی منافقین را محاصره کرده و هزاران نفر را کشته و زخمی کرده و تعداد قابل توجهی را به اسارت درآوردند. "اما واقعیت

این است که عملیات مرصاد از جمله عملیات‌هایی است که با حضور حدود ۶۰ گردان از نیروهای سپاه و بسیج در قالب چندین لشکر سپاه پاسداران و با هدایت فرماندهان ارشد سپاه پاسداران به اجرا درآمد؛ در حالی که در این متن هیچ‌گونه اشاره‌ای به آن نشده است. استعدادنیرو

صفحه ۲۹: عملیات ۱۳۵۹/۷۳ شمال آبادان

در عملیات ۱۳۵۹/۷۳ شمال آبادان، دو تیپ ۶ زرهی و ۸ مکانیزه عراق در منطقه حضور داشتند که به غلط تیپ‌های ۱۶ و ۲۶ ذکر شده است. همچنین در جبهه خودی دو گردان از سپاه و یک گردان از کمیته انقلاب اسلامی و فدائیان اسلام حضور داشتند که منظور نشده است.

صفحه ۳۱: عملیات آزادسازی سوسنگرد

در عملیات آزادسازی سوسنگرد، دو گردان از لشکر ۹۲ اهواز حضور داشت که دو تیپ و یک گروه رزمی از ارتش ذکر شده است. از سپاه نیز دو گردان و از ستاد جنگ‌های نامنظم یک گردان حضور داشتند که ذکر آن‌ها نشده است.

صفحه ۶۴: عملیات طریق‌القدس

در عملیات طریق‌القدس، استعداد ارتش دو لشکر منها و یک تیپ و استعداد سپاه پنج تیپ آورده شده است. در حالی که در این عملیات ارتش با ۱۲ گردان در قالب چهار تیپ و سپاه با ۳۲ گردان در قالب پنج تیپ شرکت داشتند.

صفحه ۶۶: عملیات مطلع‌الفجر

در عملیات مطلع‌الفجر ۱۱ گردان از سپاه و ۶ گردان از ارتش شرکت داشتند که به غلط ۳ گردان از سپاه و ۳ تیپ و یک گردان از ارتش آمده است. در مقابل، از عراق نیز شش لشکر - که برخی به علاوه و برخی منها بودند - و ۱۵ تیپ مستقل حضور داشتند که به غلط سه لشکر و ۱۲ تیپ مستقل آورده شده است.

صفحه ۷۴: عملیات بیت‌المقدس

در عملیات بیت‌المقدس، قرارگاه فجر سپاه نیز در مرحله چهارم عملیات در صحنه نبرد و آزادسازی خرمشهر حضور داشت که منظور نشده است.

نادیده گرفتن نقش سپاه در جنگ

صفحه پیشگفتار:

ارتش به عنوان عمده ترین سازمان اداره کننده جنگ و نیروی زمینی آن وسیع ترین و گسترده ترین یگان حاضر در نبرد معرفی شده است.

صفحه مقدمه:

بیرون راندن دشمن از خاک ایران به ارتش نسبت داده شده است. صفحات ۲۰ تا ۲۳:

در مقاومت خرمشهر، آبادان، سوسنگرد، شوش و دزفول هیچ اشاره ای به حضور و مقاومت پاسداران این شهرها و سایر پاسدارانی که از شهرهای دیگر آمده بودند، نشده است.

صفحه ۲۹:

در عملیات ۱۳۵۹/۸۳ شمال آبادان دو گردان پاسدار وارد عمل شدند که نادیده گرفته شده است.

صفحه ۳۱:

در عملیات آزادسازی سوسنگرد دو گردان از لشکر ۹۲، دو گردان از سپاه پاسداران و یک گردان از نیروهای چمران شرکت داشتند. اما در این صفحه نه تنها استعداد قوای ارتش را به بیش از دو تیپ افزایش داده بلکه با نام نبرد از پاسداران تنها به ذکر گروهی از نیروهای چمران و بسیج بسنده شده است. ضمناً نیروهای نامنظم چمران را به غلط زیر مجموعه سپاه پاسداران آورده است.

نقشه ها

صفحه ۲۲:

دو محور حمله عراق به سوسنگرد و حمیدیه از داخل هورالهویزه ترسیم شده که غلط است.

صفحه ۲۷:

محورهای عملیات ۱۳۵۹/۲۳ پل کرخه کاملاً غلط است. نیروهای ارتش در آغاز این عملیات با آتشبارهای ضد زره عراق متوقف شدند.

صفحه ۴۰:

در عملیات توکل، محور اصلی از کیلومتر ۱۰ جاده ماهشهر با قوای زرهی و محور فرعی از سه راهی آبادان روی دو جاده اهواز و ماهشهر با نیروی پیاده بود.

صفحه ۴۶:

برخی نقاط نقشه این صفحه مانند سه راه قهوه خانه و روستاهای

زغن، انکوش و شلیبه غلط است. همچنین جاده مهم چنانه - سه راهی قهوه خانه که از تپه های ابو صلیبی خات می گذرد، ترسیم نشده است.

صفحه ۶۲:

در نقشه عملیات ثامن الائمه (ع) محورهای ایستگاه ۷ و ۱۲ و جاده ماهشهر منظور نشده است.

صفحه ۶۴:

در نقشه طریق القدس، هم خطوط استقرار نیروهای دو طرف غلط است و هم محورهای عملیات.

صفحه ۷۲:

در عملیات فتح المبین، نه تنها به عملیات قرارگاه فتح در تنگه رقایبه اشاره نشده، بلکه اغلب محورهای عملیاتی غلط است.

صفحه ۷۴:

در عملیات بیت المقدس، خطوط پدافندی طرفین و نیز محورهای عملیات در برخی نقاط غلط است.

صفحه ۸۴:

در عملیات والفجر مقدماتی ادعا شده که رزمندگان تا نزدیکی عماره پیش رفتند که این طور نبوده است.

صفحه ۸۶:

دو محور در عملیات والفجر ۱ به غلط در پایین فکه آمده است.

صفحه ۱۱۳:

در عملیات والفجر ۸ مدعی شده است که محورهای عملیاتی از طلایه تافاو بوده است.

صفحه ۱۲۶:

در عملیات کربلای ۴، محور هجوم را تا بصره نشان می دهد.

صفحه ۱۵۱:

در ۱۳۶۷/۴/۳۱ دشمن تا نزدیکی پادگان حمیدپیش آمد. در حالی که در نقشه این صفحه دشمن را تا نزدیکی اهواز نشان می دهد.

عکس

در این کتاب از ۸۶ عکس استفاده شده است که اغلب آنها از صحنه های مانور گرفته شده و مربوط به دوران جنگ نیست. حتی از شهدای ارتش نیز عکسی وجود ندارد. از مجموع این تعداد عکس هم فقط ۵ عکس با بسیج و سپاه مشترک است.